

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

108961 -

23.

$\frac{2}{\text{pen}}$

Minist. Rep. št. 9/12 1857 zff 12280
813

Inv. številka 23

Omara

I

Poica

3

Številka

89

Abecednik

z a

slovenske šole.

Zvezano v usnjatem herbtu 9 kr. sr.

Na Dunaju.

V zalogi c. k. bukvarnice za šole.

1857.

108961

108961

V javnih šolah se je, ako ministerstvo uka in bogočastja izjeme ne dovoli, samo predpisanih, s štempelnom šolsko-knižnega prodaja zaznamovanih bukev poslužiti. Tudi ne smejo višje cene biti, kakor je na prvem listu postavljena.

FZC 3411 / 1951

1.

i u e

uei eui iue uie

2.

o a

e i o u a e o i u a

o e u a i o a u i e u

i o u a e o i u a e o i

3.

J

je, ja, ji, jo, ju;
ej, aj, ij, oj, uj;
ji, ij, ja, aj, je, ej, jo,
oj, ju. uj, ja, ji, aj, ji, je,
oj, uj, ja.

4.

R

er, ir, ar, or, ur;
re, ri, ra, ro, ru;
ju-ra, re-ja, ja-ra, ri-ja, ro-ji,
ra-ja, or-je, ri-je-jo, ro-ji-jo,
or-je-jo, ra-ja-jo.

5.

N

en, an, on, in, un;
ne, na, no, ni, nu;
e-na, o-na, nu-na, ro-na, u-ra,
uj-na, nu-ja, ra-na, ur-no, ri-ni,
na-ji, re-na, ni-na, ra-ni-jo, re-
je-ni, no-ri-jo, na-ri-je-jo.

6.

M

em, am, om, im, um;

me, ma, mo, mi, mu;

ma-ma, na-ma, ja-ma, mo-ra, ra-
ma, me-ja, ni-ma, mo-ja, ma-ri-
na, ra-ni-mo, mo-ri-jo, u-mi-
ra-jo, ma-mi-jo.

7.

L

el, al, il, ol, ul;

le, la, li, lo, lu;

a-li, lu-na, ri-lo, li-ja, ma-lo, li-
na, mi-lo, mi-lo, mo-li, me-le-jo,
ma-la-jo, re-ji-lo, mu-li-jo, le-ni-jo.

8.

S

es, as, is, os, us;

se, sa, si, so, su;

ro-sa, si-la, li-sa, se-no, le-sa,
ri-sa, so-ra, re-sa, se-ja, se-je-
mo, la-sa-jo, so-li-mo, ri-sa-jo;
se-li-mo se, me-so so-li-jo.

9.

Š

še, ši, ša, šu, šo;

eš, iš, aš, uš, oš;

ši-na, su-ša, ši-lo, šo-ja, na-ša,
no-ša, su-ši-na, lu-ši-mo, ši-je-
jo, ši-ri-mo, ma-šu-je-jo, lo-ši-
mo, še-ma-ri-ja.

10.

Z

ze, za, zo, zi, zu;

ez, az, oz, iz, uz;

zi-ma, je-za, mi-za, za-ri-ja,
la-zi-jo, li-za-mo, o-ze-le-ni-jo,
iz-su-je-mo, iz-ru-ši-jo, iz-zo-
ri-jo.

11.

Ž

že, ži, žu, ža, žo;

ež, iž, už, až, ož;

že-na, že-ja, ži-la, ži-ma, že-lo,
lu-ža, žu-li, že-le-so, ža-lu-je,
iz-že-ma, ma-že-jo, iz-li-že-mo.

12.

f

ef, uf, if, of, af;

fe, fu, fi, fo, fa;

af, fi, of, fu, ef, fa, if, fe; fa-ra,
fu-ra, fu-la, fu-ži-ne, ca-fu-ra,
fa-ri-ze-ji.

13.

v

ve, vo, vi, va, vu;

ev, ov, iv, av, uv;

ve-ra, vi-no, vi-le, ve-ja, ve-ža,
ve-ša, vi-me, ži-vi-na, lo-vi-jo,
na-vi-ja-jo, iz-va-li-jo.

14.

b

be, bi, bo, ba, bu;

eb, ib, ob, ab, ub;

bi-ba, be-ra, bo-ja, bu-ba, ro-ba,
ri-ba, za-ro-bi, na-ro-be, ši-va;
u-ra-bi-je, ba-be le-no-bo lo-
vi-jo.

15.

p

pe, pa, pi, pu, po;

ep, ap, ip, up, op;

pi-pa, pi-la, li-pa, pu-ra, pi-li-jo,

pi-je-mo, po-mi-va-jo; ži-vi-na

pi-je; že-na pi-pa re-po in za-

li-va ro-že; mi pa po-ve-va-mo.

16.

d

de, da, du, di, do;

ed, ad, ud, id, od;

du-ša, ži-da, de-ža, de-že-la, de-

lo, da-ro-vi, do-ba, ro-do-vi, na-

va-da, le-di-na, vo-di-lo, do-li-

na; na-ša do-li-na je le-pa; do-

mo-vi-na mi je mi-la.

17.

t

te, ta, ti, to, tu;

et, at, it, ot, ut;

te-ža, de-te, de-te-la, o-ta-va,

mo-to-vi-lo, ta-to-vi, bu-ta-ti,
du-ši-ti, so-di-ti, te-ta ši-va-jō,
te-ža-ve me te-re-jo, tu-di me-
ne te-pe-jo.

18.

C

ce, co, ci, cu, ca;

ec, oc, ic, uc, ac;

li-ce, ci-ma, cu-la, pe-ti-ca, te-
ri-ca, ce-li-na, be-li-ca, ta-ti-ca,
ta-to-vi; ra-ce i-ma-jo lo-pa-ti-
ce; ci-pa je za-la ti-ca; u ce-li-
ni ne ra-se ci-za-ra; ce-sa-ri-ca
ži-vi-jo!

19.

Č

če, ča, či, čo, ču;

eč, ač, ič, oč, uč;

me-ča, če-da, pi-ča, če-be-li-ca,
so-či-va, ču-de-ži, ro-či-ca, ce-
di-lo, ra-di se u-či-te, mi i-ma-
mo o-če-sa, u-še-sa in če-lo;

te-lo i-ma ču-ti-lo; bo-di-te ču-
je-či!

20.

h

ha, he, ho, hi, hu;

ah, eh, oh, ih, uh;

ho-ja-ha-ba, mu-ha, ju-ha, ha-
la, ho-di-mo, ma-ha-te, ja-ha-jo;
ju-ho za-be-li-jo; du-ho-vi ni-
ma-jo te-le-sa; ho-ho-ta-ti ni
le-po; hu-do de-te mi ne do-
pa-de; ho-ho, le po-ča-si!

21.

k

ka, ki, ku, ko, ke;

ak, ik, uk, ok, ek;

ka-ša, ka-ča, ko-za, ko-ča, ko-
ru-za, se-ki-ra, ku-ka, ro-ko-
vi-ca, ku-ha-ri-ca; ku-re ko-ko-
ta-jo; ko-za me-ke-če; ku-ka-
vi-ca [po-je ku-ku, ku-ku; ka-
ča pi-ka; ko-va-či ku-je-jo.

22.

G

ge, gi, go, ga, gu,
eg, ig, og, ag, ug,
go-ra, pe-ga, ga-če, še-ga, le-
ga, go-ri-ca, go-ve-do, po-ga-
ča, ga-si-lo, go-vo-ri-ca; go-ba
go-ri; če te ne pe-če, ne ga-
si; go-lo-bi-ca va-li go-lo-bi-ce.

23.

a, b, c, č, d, e, f, g, h,
i, j, k, l, m, n, o, p, r,
s, š, t, u, v, z, ž.

24.

á, é, í, ó, ú;

e, ě, ê, ô;

há-ba, dá-vi, i-má, ó-ti-ka,
o-čí, iz-ba, um, úd, lě-va, sè-be,
bo-lě-ha, le-pô-ta; lě-va rô-ka;
ne-bó je lě-po, kú-ga je hú-da
bo-lě-zen; ki po nô-či bē-re, ga

oči bo-li-jo; le rá-di mô-li-te!
tu-di dé-la-ti, mo-ra-te.

25.

à, è, ì, ò, ù;

nà, dà, jè, šè, ì-di, tò, tù, ko-
mù ti-či-ce tà-kó le-po po-jó?
va-rì-mo se hù-do-bi-je dě-la-ti;
ô-če vô-do nó-sì-jo, de-ca jo
pì-jó; ô-se ni-so kô-ze, tu-di
kô-se ne.

26.

nj

nje, nji, nja, njo, nju.
enj, inj, anj, onj, unj.

nje-ga, nji-va, nju-ni, nje-ni;
de-ca, ne ho-di-te do ko-nja;
na nji-vi [ra-se ko-re-nje in
ži-to; po-te-pa-ti se ne, tu-di
po-ha-ja-nja se va-ri-te.

27.

lje, lja, lji, ljo, lju;
elj, alj, ilj, olj, ulj;

po-lje, vo-lja, lju-di, me-lja,
lju-li-ka; lju-bi-te o-če-ta in
ma-mo; pu-lji-te na nji-vi lju-
li-ko iz ži-ta.

28.

bôb, bor, cap, cek, čaj, dóm,
dob, gos, god, hit, hud, jaz, jěd,
kot, kok, lěs, lěd, mĕd, mĕd, nos,
nôs, pop, pĕd, ròg, rĕd, sad,
sod, šen, šum, tat, tur, vek, vir,
zob, žen, moč, nôr, jar, poj, pas,
bos, dĕn, noč, rov, kov, pĕs, čuj,
joj, jej, pij, gaj, már, mir, mor.

29.

bič, bir, car, cep, čas, duh, ded,
god, hip, húd, jar, jĕd, káp,
kup, lás, lup, máh, mĕd, nóč,
nit, pĕč, pàč, reč, sad, sit, sip,
tat, tar, vĕk, vid, zal, zid, žar,
žul.

30.

le-núh je po-te-púh, lju-bi do-
ma-če, o-če-ta, ma-ter pa tud

so-se-de; t^op in m^ož-nar-ji ja-ko po-ka-jo; g^or-ka p^ěč je po-zi-mi za-la r^ěč; m^ěd je za-la j^ěd.

1.

br, bl, blj, bč;

bra-da, bra-na, bri-jač, bla-go, ble-bet, bl^od, o-bljo-da, b^če-la; bri-tev je le za bra-do; bla-to vo-zi na se-no-ž^é-te; ne blju-va-ti u hi-ši; b^če-li-ca m^ěd na-bi-ra; blis-ko-v^od od-pe-lja-va blisk.

2.

**cl, cm, cr, cv, cvr,
čb, čm, čl;**

clo, cmo-ki, cre-ti, čv^ět, cvre-ti, čbe-la, čmer-č^ěk, člo-vek; p^ěs cmev-ka in cvi-li; čreš-na be-lo

cve-ti; bo-di-te mar-lji-vi, ko
čbe-li-ce; člo-vek i-ma po-do-bo
bož-jo.

3.

**dr, dl, dn, dj, gl, gm,
gr, gnj;**

dra-ga, dla-ka, dni-na, dja-nje,
gla-va, gme-ten, gri-va, gnji-da;
sa-di-te drev-je, da bo-te sa-dja
i-me-li; ži-vi-na i-ma po-le-ti
glad-ko dla-ko; greh je naj ve-
ča gnju-so-ba.

4.

**hl, hm, hv, kl, kn, kr,
kv, klj;**

hleb, hlod, hme-lji-na, hva-la,
kli-nec, kne-zi, kva-ra, klju-
ček; hlap go-ni hla-po-ne po
že-lez-ni-ci; hme-lji-na se ra-bi
za pi-vo, do-bra kla-ja, do-sti
mle-ka; knez je bla-gi; ne po-

kva-ri si o-ble-ke; klju-nač i-
ma dolg kljun.

5.

ml, mn, mr, pl, pr,
sb, sc;

mła-dež, mné-nje, mre-na, pla-
ča, prah, sbor, ce-di-lo; mji-lar
ku-ha iz lo-ja mji-lo; za o-tro-
ke je mle-ko, ne vi-no; mle-ko
se skoz ce-di-lo ce-di; vsa-ki-
mu svo-jo pla-čo! pri-pra-vi
si ži-vi-ne do-bre-ga ple-me-na.

6.

sg, sh, sj, sl, sm, sn,
sp, st;

sga-nja-ti, shaj, shod, sja-ti,
sje-di-ti, smeh, sna-ga, spis
spěh, stok; — knjig ne sger-
bi-ti; šo-la nam lju-bo sho-
diš-če; če ho-češ žě-ti, mo-raš
sja-ti; jok in směh se ne vje-

ma; sna-ga je ha-sno-vi-ta; v
spav-ni-ce ne no-si-te žer-ja-
vi-ce.

7.

skl, skr, str, šč, šk,
šp, št;

sklep, skraj, stric, ščet, špi-la,
škar-je, štu-la; — sklep sim-
sto-ril, se va-ro-va-ti gre-ha;
strast se mo-ra stre-bi-ti; ni-
ko-gar šči-pa-ti! tu-di ško-de-
ni-ko-mur ne dé-la-ti.

8.

zb, zd, zg, zbr, zdr,
zl, zm;

zbor, zdih, zgu-ba, zbra-ti,
zdrav-je, zleg, zmaj; — kdor
dol-go zbě-ra, zběr-ke do-bi;
ni zgu-be brez do-bič-ka; zdra-
vo te-lo je naj bolj-še bla-go;
zlo-de-va-ti je grěh; zmaj je

ger-da ka-ča; zgla-si-te se, če
se gér-do go-vo-ri od bliž-
ne-ga.

9.

zn, zr, zv, žg, žl,
žr, žv;

znoj, zrak, zverk žga-ti, žli-ca,
žre-lo, žve-gla; — prid-ne-mu
de-lav-cu se znoj po li-cu vli-
va; fan-ti-ni, ne to-ba-ka žga-
ti! po žle-bih vo-da tè-če: žre-
blar ku-je žre-ble; pa-stir na
žve-glo žve-gla.

10.

tl, tr, tv, vb, vd, vk,
vl, vn,

tlak, tra-va, tvoj, vbit-je vdaj,
vka-z, vlek, vlak; — tla-či-mo
zem-ljo; o-tro-ke do-sti krat
trě-buh bo-li; vlaž-ne spav-ni-
ce so ne-zdra-ve; vne-ti-ca,

ke-dar se kerv vna-me, je ne-
var-na bo-lě-zen.

11.

vm, vr, vp, vg, vs, vz,
vmi-ri-ti, vnu-di-ti, vra-ča-ti,
vpir, vga-nja-ti, vsa-di-ti vza-
hod; — vma-zan ne ho-di v šo-
lo; čern konj se vra-nec ve-li;
ja-ko ger-do je, če se člo-vek
vpi-ja-ni; brez po-tre-be tu-di
čer-vi-ča ne vgo-no-bi.

12.

vž, vč, vt, vkl, vkr, vpl,
vpr, vsl, vsp,

vži-ti, vča-ka-ti, vkle-ni-ti,
vkre-va, vple-sti, vpre-ga,
vspeh; — vži-vaj-te s hva-le-
žno-stjo bo-žje da-re; ne vti-kaj
se v be-se-do, ke-dar dru-gi
go-vo-ré; vkra-de-no bla-gó

ni-ma tĕ-ka; mōja vpre-ga so
nô-ge; ne pĕr-sta vsli-ni-ti, ke-
dar list ober-neš.

1. *)

člo-vek i-ma rô-ke, nô-ge o-če-sa, u-
še-sa, li-ci, če-lo in dru-ge u-de; te-
lo člo-ve-ka-mi vi-di-mo, du-še pa ne
vi-di-mo, ker ni-ma u-dov; te-lo bo-
de vmer-lo, du-ša člo-ve-ka pa ne bo
vmer-la.

2.

kerz-nar stro-ji kerz-no; der-ža-va
sker-bi za der-žav-lja-ne, ka-kor hiš-
nik za dru-ži-no; spre-o-ber-nje-ni
greš-nik brit-ke sol-ze to-či.

3.

i-šči o-tro-ka o-do-bri-ti; če ni do-bre
mi-sli; kmet-ški lju-dje je-dò ra-di ki-
slo ze-lje; če-dnó in po-šte-no se
nô-si.

*) Igleđi kakó besede v zloge ločiti po navadnih vodilih.

4.

ĭ-za-*i*-a je bil pre-rok; a-*lo*-a je rast-
li-ka.

5.

hu-*do*-ur-nik je ptič; vsa-ki bla-*go*-dar
pri-de iz ne-bés; bé-*lo*-uška je be-*lo*-
pri-ža-na.

6.

bra-tec! tvoj *do*-hod me je *raz*-ve-se-
lil; *po*-bo-žen je o-bil-no *ob*-da-ro-van;
raz-ter-gaj pre-greš-no pri-jaz-nost!

7.

naš od-re-še-*nik* bo sod-nik; go-sta
služ-*ba*, red-ka suk-*nja*; prav-*da* je
dra-goč-*na* hav-*da*; na proš-*nji* svét
sto-*ji*.

8.

sko-pa-*ri*-ja je ger-*da* vma-za-*ri*-ja;
o-pra-*vi*-lo za-slu-ži pla-či-lo; za-*jec* le-
ti čez ska-*lov*-je in ger-*mov*-je; le-no-
ba je stri-na hu-dô-be.

1.

a A, e E, i I, o O, u U.

An-ton E-gid, I-van, O-lov, U-rih.
A-dam je bil per-vi o-če, E-va per-
va ma-ti. I-za-ka da-ro-va-ti je o-če
A-bra-ham vo-ljen bil. O-ton in O-to-
kar sta mož-ka i-me-na; U-gon in
Ur-ban tu-di.

2.

b B, c C, č Č, d D, f F.

Bar-ba, Ci-la, Čeh, Do-nat, Da-vid,
Fi-lip, Flo-ri-an.

Bo-ga ne vi-di-mo; za-kaj? Cer-kev
je Bo-gu do-lo-čen kraj. Če-be-la je
mar-lji-va ži-va-li-ca. Du-naj se ve-li
tu-di Beč. Fran-ce! bo-di pri-den, kot
Fa-ni-ka.

3.

g G, h H, j J, k K, l L.

Ga-bri-el, He-li, Job, Ka-tra, Li-zi-ka.
Gad je hu-da, stru-pě-na ka-ča. Hu-
dô-ba bo kaz-no-va-na. Ju-da in Jo-

žef sta bi-la Ja-ko-po-va si-na. Kar
sě-ješ, boš žěl. Le le-po in po-bož-no
ží-vi-te!

4.

m M, n N, p P, r R, s S, š Š.

Mo-hor, Ni-ko-dem, Pi-ji, Rok, Sa-
mu-el, Ši-mon.

Sve-ta A-na je bi-la Ma-ri-i-na ma-ti.
No-e-ta je Bog po-to-pa re-šil. Po-
ma-gaj-te ra-di u-bo-gim! Res-ni-ca
je ne-běš-ka ro-si-ca. Sa-va iz-vi-ra
na Go-ren-skem in me-ji Krajn-sko
od Šta-jer-ske-ga.

5.

t T, v V, z Z, ž Ž.

To-maž, To-bi-a, Va-len-tin, Za-li-
ka, Ži-ga.

To-bi-je-ta je an-gel vo-dil. Vě-ra
v ne-be-sa po-ma-ga. Zi-daj svo-jo
sre-čo na kre-póst! Žer-ja-vi le-tě
v je-se-ni od nas.

6.

Krog-lica je okro-gla. Ali je krog-
lica okro-gla? Kaj je še okro-glo?

Kamen je terd. Ali je kamen terd? Kaj je še terdo? Miza je lešena. Kaj je še lešeno? Tern je bodeč. Ali je tern bodeč? Kaj je še bode-če? Měd (sterd) je sladek. Ali je měd sladek? Kaj je še sladko? Sneg je běl. Kaj je še bělo? Kaj je černo? Kaj je rudeče? Kaj je zeleno? Kaj je visoko? Kaj je više?

Velika voda hruši. Mali ptiček pôje. Černi krokar kroka. Mar-ljiva bče-lica brenči. Ru-meno zlato se bliší. Ali se blisí rumeno zlato? Ali regla zelena žaba? Bolnik zdi-huje. Ali zdi-huje bolnik?

7. V v T

Poča-kaj, pri-jatelj! Tone, pridi do-mú! Odpu-stile mi, ljubi moji stariši! Oj, kako me glava boli! Oj, pre-lepe visoke nebesa! Že velja, kamor serce peljà! —

Vert-nica cveti. Ali cveti vert-nica? Oj, kak vert-nica cveti! Vert-nica, vender cvetí! Solnce sije. Solnce, saj sij! Ali sije solnce? Da bi vender solnce sijalo!

8.

Sim še otrok, pa žé vém, kar je dôbro ali hudo. Ne pečaj se s hudobnimi; oni te v hudo napelju-jejo. Ušoli se otroci dôbrega in lěpega dôsti učè; torej pridni otroci radi u šolo hodijo. —

Čedno dète dopade vsim dôbrim ljudém; ali neporednega otrôka vse čertí. Učitelj so tvoj naj večí dobrotnik; dète moje! Ne žali jih ampak ljubi jih in ne pozabi jih vse svoje žive dní!

9.

Teden ima sedem dni; imenu-jejo se: nedela pon-delek, torek, sreda, četer-tek, petek, sabota. Léto ima štiri létne dôbe; te so: spomlad ali vigred, poletje, jesen, zima. Tudi ima léto dvanaj-set mescov; ime jim je: prose-nec ali januar, svečan ali februar, sušec ali marc, mali traven ali april, veliki traven ali maj, rožni cvet ali juni, mali serpan ali juli, veliki serpan ali august, kimovec ali september, kozo-

persk ali oktober, listo-pad ali november, gruden ali december. —

Naj vekši praz-niki lëta so: velika-noč, binkošti (duhovo), bôžič. Šterta zapoved velí: poštuj očeta in mater svojo, da ti dôbro bo in dolgo živiš na zemlji.

10.

Věš, kaj po zemlji tëka? Povej, kaj hodi po tleh? Domača živad, to je: konj, vol, krava, svinja, kôza, ovca, pès, mačka. Hostna živad, jelen, medved, volk, lesica, jazbec, zajec in — kaj še? Kaj imamo od krave? Kaj od ovce? Kaj nam hasni konj? Kaj léta po zraku? Golob, čapla, postojna, jastreb in kaj še? Kaj živí u vodi? — Som, rot, šuka, karp, jegulja in — kaj še?

11.

Kdo izdeluje pohlšje? Iz česa? Povej, kaj izdelava mizar? Gliny rabi lončár. Kaj izdeluje lončár? Kdo kole živino? Kaj kolje mesár? Čemu so

volovske — kravje — in telečje kože?
 Kaj se iz rogóv děla? Kaj izdeluje
 klučav-ničar? Kdo dela kmetiško orodje?
 Kaj izdeluje kolár? Kdo dela obleko?
 Kdo obuvalo? Iz česa děla klo-bučar
 klobuke? —

Kaj sěje kmet v jeseni, in kaj v vi-
 gredi? Kako je za ljubo živinco sker-
 beti? Kaj smo starišem dolzni? Kaj
 cesarju? Kaj pa Bogu?

12.

Kmet orje in seje. Kdé? Pôšli sušijo-
 Kjú, in kaj? Bolnik ne more jěsti.
 Zakaj? Ljudje gredò u cerkev. Pokaj?
 Otroku so vsěpnice (kôze) napeljali.
 Zakaj? Bolnik pije čaj. Zakaj? Oče so
 kupili kôso in serp. K čemu? Mati
 živino kermijo. S čim? Hčěr vmiva in
 pēre. Kaj? Sin oběra gosence po
 drevju. Zakaj? Mi jěmo in pijemo.
 Zakaj? Bog nas je vstvaril. Zakaj?
 Bog nam daj svět raj!

Kniga je šolska priprava. Strop je hišni děl. Plug je kmetiško orodje. Vuzda je konjska oprava. Jablana je sadonosnica. Lipa in bukev ste hostne drevesa. Kaj je še hostne drevo? Ris in oroslan sta zvěri. Kaj je še zvěr? Pšenica in rež ste polšina. Kaj je še poljšina? Ali je lesica hišna živád? Ne lesica je divja živád. Kdo je šivar? Šivar je rokoděl. Kaj izdeluje šivar?

Nazorni ali ogledni uk.

1. Šolska priprava. Knjiga, knjigi (dvě), knjig (pět); tabla . . , papir, černilo, pisek (pero), klinec, čerček, měřilo, pisavna knjižica, peresni nožeč, goba. . . .

2. Hišno orodje (pohišje). Miza, stol, klop, omár, skrinja, sklednik, žličnik, postelnjak, (špampet), ura, podoba, križani. . . .

3. Šolski, tudi hišni děli. Stena, strop, tla, prag, peč, ôkno, duri.

4. Hišni prestori. Veža (lôpa), jisba (soba), jisbica (kamra), kuhinja, jedilnica, klet, hram, nadhišje, žitnica.

5. Drobno orodje. Nož, škarje, igal (šivanka), iglavnjak, naperstnik; zobača (zaga), sekira, kladivo, klešče, skobel, svěder, dleto. . .

6. Moška obleka. Plajš, suknja, jopič, telovnik, srajca, hlače, robec, nogavica, čevelj, škornica, klobuk, kapa.

7. **Ženska obleka.** Jopica, krilo (jan-ka), predpert (birtoh), srajca, napersnik, robec, pěča (ruta), kapa, glavnik, nogovice, čevlji. . .

8. **Kuha ali kuhnjina.** Juha, mesó, zelenje, prikuha, mlěčna juha, žganki, kaša, tripa, močnik, (sok), cmoki, rezanci, kipnjenki, ribanci, zvalki (mlinci); kruh, klobase, pečénka. . . .

9. **Píja ali pijača.** Voda, mleko, vino, jabelčnik, hrušovec, pivo (ol), medica, čaj, kava; žganica-smertna voda. . . .

10. **Mizna priprava (omizje).** Pert obrisalce, skleda, žlica, nož, vilice, solnica, poprénka. . . .

11. **Ljudje.** Děte, otrok, deček, (fantič), děklica, mladěnc, mož, žena, serec (starček), děd, gospod, gospa. . . .

12. **Členi rodbine.** Oče, mati, sin, hčěr, děd, (dědej), babica, vnúk, vnuka, brat, sestra. . . .

13. **Stanovi.** Kmet, duhovnik, učitelj, vrac, zdravnik, župan, tergovec, vojšak, (vojak), vradnik, rekoděl, vožnik, mornar, sluga (hlapec), dekla, pastir. . . .

14. **Domače živali.** Konj, žebe, vol, krava, osel, ovca, kôza, prešič, svinja, pes, mačka, petelin (kokot), kura (kokoš), pišče, gos, raca (reca), puran, golob. . . .

15. **Rastljin e.** Drevo, germ, žito, trava, zěliše, máh (méh) plěsenj (plěsnovina)...

16. **Rudnina.** Kamen, zlato, srebro, želézo, svinec....

17. **Rokodelin umétalnik.** Mlinar, kruhar, mesar, čevljar, krojač (šivar), zidár, tesár, mizár, kovač, steklar, lônčár, kolar, komatár, tkavec, sodár, risar, godec....

18. **Zverina.** Jelen, serna, zajec, veverca, jěž, jazbec; kuna, dihúr, lesica, volk, medved, ris....

19. **Vertnina.** Salata, zelje (kapus), retkev, kumare (murke), bob, grah, leča, korenje, čebula, česnik....

20. **Žitne plemena.** Pšenica, rež, ječmen, oves, turšica (korúza), ajda, proso, běr, podzemljice (krumpir), repa, pesa....

21. **Kmetiško orodje.** Voz, plug, (drevo, oralo), brana, grablje, vile, kôsa, serp, lopata, sekaca, kolovrat, motovilo....

22. **Děli človeškegatelesa.** Glava, těme, čelo, sence, oko, uho, nos, lice, usta, brada, vrat. Persi, rebro, herbet, pleča, trebuh, ledja, rama, laket, rôka, perst, dlan, pést. Stěgno, koléno, pišal, nôga, pěta, podplat....

Petero čutil.

1. Vidim in gledam.

Dvě očesi imam. S očmi vidim in ogledujem stvari božje: živali, drévje, germovje, zeliša, cvetlice. — Nad nami so prelěpe luči: solnce, mesec (luna) in zvéžde, ki zemljo obsijajo. Človek vidi; on ima vid ali gled. Kdor ne vidi, je s lěp. Slěp človek je velik revež. Pazite na svoje očesa!

2. Slišim ali čujem.

Tudi imam dvě ušesi. S ušesmi slišim (čujem) lěpe nauke starišev in učiteljev. Slišim orgle in lěpo pétje v cerkvi; tudi vesele pévke po drevju. Slišim piš vetróv, glas zvonov, veličastin grom o hudi uri. Človek sliši; on ima sluh. Kdor ne sliši je gluha.

3. Jaz voham.

Imam nós. Nós razsodi, kaj lepo diši, kaj směrdí; ali ima jěd dober duh. Neke

cvetljice prijetno dišijo, druge pa omamljivo smerdijo. Človek voha; on ima voh.

4. Jaz kusim.

S jezikom in nebesom okusim, kar je sladko, kislo, grenko, žerko. Jágode in češne so sladke. Nezréle jábelka so kisle. Pelin je grenek. Človek okusi; on ima okús ali slaj.

5. Jaz čutim.

5. S cĕlim tělesom čutimo mraz, toploto in vročino. Mi občutimo bolečine v glavi, v persih, rôkah, nôgah, v trebuhu. S rokami in nogami tudi čutimo in otipamo, kaj je mehko ali terdo, gladko ali gručasto, bodeče, oostro. Človek čuti; on ima čutek in tip.

Ljubi Bog nam dá, da vidimo, slišimo, vohamo, kusimo in čutimo — da se svojega življenja veselimo. Bodimo za čutila Bogu hvalježni!

Pisne pismena poleg tisnih.

1.

a, a A; b, b B; c, c C; č, č Č;
d, d D; e, e E; f, f F; g, g G;
h, h H; i, i I; j, j J; k, k K;
l, l L; m, m M; n, n N;
o, o O; p, p P; r, r R; s, s S;
š, š Š; t, t T; u, u U; v, v V;
z, z Z; ž, ž Ž.

2.

A, A; B, B; C, C; Č, Č;
Ajd-je so nevěr-niki. Abraham je
bil mož po volji božji. Ange-li so

naši varhi. Blagor jim, ki poslušajo be-seda božjo! Boljši je: derži ga, ko: lavi ga. Cesar-ju dajte, kar je cesar-jovega, Bogu kar je bož-jega. Človek obra-ča, Bog pa obrne.

3.

D, D, E, E, F, F, G, G.
 Dolg pravi: račni me, delal se bom sam. Dóbro storiti, pa ne okrog zviniti. Eli-ja je bil gor-ljuv prerok. Evan-geli je vese-la poro-čilo. Fari-zeji so bili hinav-ci. Galj-fija je treba poz-nati ali je ne ime-novati. Deset kriht-nih otrok, ednajst oreci.

4.

H, H, I, I, J, J, K, K, L, L.
 Hrast ali dob je drevo. Hitro pa-

ma-gano je dva-krat poma-gano. Iz
majhne iskro dosti-krat velik ogenj
vstane. Ilirci so slo-ven-ski rod. Je-
zus je bil križan blizo Jeru-zalema.
Kdor nič nima, lahko dober stoji.
Kdor sebi ne privoši, tudi drugim
ne. Luna le svetí, solnce tud' greje.
Lenuh mlad, star patat.

5.

M, M. N, W. O, O. P, P.
Maria, mati božja, prosi za nas!
Mars-klèri se z tujim jezi-kom pačó,
z doma-čim pa beračó. Ne-oreča ni-
koli ne po-čiva. Odklad-ki so od-
padki. Oblju-ka dolg d'ela. Pravo
blago-darnost malo ljudi pozná. Pri-
lačó je živetí in umretí dobro.

6.

R, R. S, S. Š, Š. T, T.

Pies-nica Bogu ljuba. Starim ljudem
gre čast. Smert si ne pre-běra. Sun-
tarji so Pilata prego-vořili, da je
Terusa u smert ob-sodil. Teško je
proti vodi pla-vati. Taji-štega ima
Bog rad, kogar tepe. Tolo-vaj je na
krizu milost do-segel.

7.

U, U. V, V. Z, Z. Ž, Ž.

Uk je mla-dine po-treben. Uči-telj
ra-sluzi učni-na. Vsak berač svojo
marho hvati. Žabito glava je težko
učiti. Ža-lost veli-ka, če je otrok
opri-den. Žga-nje je smert-na pi-
ja-ča.

Góre so više ko herda in homoi.
Góna ima verh, nadol, znojje in
pod-gorje. Med gorami so doline in
pla-njave. Iz pod-gorja ureloi izvi-
rajo, iz kterih po-toki sčá-soma nar-
ra-stejo. Potoki dèrejo v reke in reke
v morje.

I. Od Boga Očeta.

1. Spoznava Bogá.

1. **Kdo** daja, da solnce sije? — da deži? — da travica raste? — da rožice cvetejo? — **Kdo** nam daje jesti? — piti? — da živimo? — **Kdo** daje zdravje? —

2. **Kdo** veli zvezdam svetiti? — **Kdo** reče vrelcom rahlo šuméti? — **Kdo** daje vétrom močno pihati? — **Kdo** je naučil ptičice péti? — pridne čbelice sterd nanašati? — pajka presti? — Vse to dela naš dober Bog; on, mili Oče, ki je vse stvaril.

2. Od stvarjenja.

1. V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. Zemlja je bila pusta in temna; globoke vode so jo pokrívale. V šestih dnéh je Bog vse tako lepo stvaril.

2. Pervi dan je stvaril svetlobo, da se je vidilo; drugi dan nebo ali firmament; tretji

dan suho zemljo in zeliša, morje in vôle; četerti dan solnce, da sije po dnevu mesec *) in zvezde, ki svetijo po nôči; peti dan ptice pod nebom in ribe v vodi; šesti dan živino in vse, kar lazi in hodi; poslednič človeka.

3. Glej, moje dëte! Bog ni imel ničesa, nobene priprave; le rekel je: „Bodi!“ in je bilo; to se pravi stvariti; in to le Bog zamore, ki je vsemogočen. Njegove prelepe stvari velikokrat veselo pregledujmo, in veselimo se, da imamo tako dôbrega Boga.

3. Perva človeka.

1. Ko je že bilo vse lépo pripravljeno, je Bog iz ila človeško telo stvaril. Pa je bilo še mrtvo na tlëh, in se ne gane. Bog mu torej dušo vdahne, in človek živí. Tako je bil stvarjen prvi človek. Bog ga je imenoval: Adam.

2. Adam pa ni imel tovarša ne tovaršice; dolgočasno mu je bilo. Bog mu da sladko spanje, in vzame eno rebro; iz rebra stvari Eva, in jo da Adamu tovaršico, ju blagoslovi, in v naj lepši vert postavi, ki se mu raj ali paradíž pravi, da ga naj obdelujeta.

3. Adam in Eva sta v tem lépem vertu nedolžna in vesela. Boga sta ljubila čez vse,

*) luno.

in eden drugega kakor samega sebe. Ljubi Bog jima je bil tak dobrotljiv in prijazen, kakor oče svojim otrokom. Nikoli ju ni kaj bolelo, in ondej sta tudi po telesu še bila neumerjoča.

4. Ljubi otrok! tudi tebe je Bog stvaril; dal ti je dušo in telo. Telo je pozemeljsko, duša pa Bogu podobna. Bog je duh; tudi tvoja duša je duh. Bog je večni; tudi tvoja duša bo vékomaj živela. Bog je neumerjoč; tudi tvoja duša nebo umerla. Bog ima naj bolj popolnoma um; tudi tvoja duša ima um. Bog ima svobodno ali prosto voljo; tudi tvoja duša jo ima.

5. Tvoja duša s svojim umom zamore dobro zpoznavati, ljubiti in storiti. Le kadar kaj dobrega storiš, si Bogu prav podoben. Bodi tedej vselej pobožen, dober in nedolžen, kakor sta bila Adam in Eva: potem bo tvoja duša božja podoba. Pa tudi rad déljaj. Tudi delo je naša sreča in naš namén. Po délu se nam počitek in vsako veselje bolj prileže.

4. Bog za vse skerbí.

1. Dober Bog je vse lepo stvaril, pa tudi za vse stvari modro skerbí. On živí červa v prahu, ribo v vodi in ptičice pod nebom. Ni je pod solncom stvarice, naj je še tako majhi-

na, ki bi pri Bogu bila pozabljena. Nebeški Oče za vse skerbí.

2. Njegova velika skerb nam oznanuje rumeno solnčice, ki ob jutrih izzagor izhaja, mirno o večerih zabaja, nam vedno sveti in zemljo ogreva; svetla luna, ktera na večer prijazno izza hribov priplava; brez števila zvezd, ki tako lepo na nebu igrajo. Še lépše nam kaže vsako zerno, ki se v zemljo verže, sognjije, klije in veliko žlahtnega sadu obrodi, grozovitni blisk, ki skoz oblake šviga — strašni grom, ki nebo maja; pa tudi hladni véter, ki prijetno pihlja, nam oznanuje, da nebeški Oče za nas skerbí.

3. Glej, moje déte! tudi ti tega Očeta dobrega imaš, ki za te skerbí; dal ti je življenje, zdrave ude, dal skerbne stariše. Le pogosto misli: Kako dober je pač Bog! Bodi tudi ti dober drugim, ki s teboj živijo.

5. Pervi gréh.

t. Bog je Adama in Eva v raj postavil. Prva dábra se jima je godilo; vsega sta imela dokaj; le enega drevesa sad jima je bil Bog jesti

preporoedel rekoč: „Če bota jedla,
bota umerla.“

2. Kekega dne' je šla Eva oló
blizo prepoređanega drevesa. Zaver-
ženik angelov eden, ki je podoba
kače obšel, jo iz prepoređanega
drevesa poprašá: „Zakaj ni jésta
tega sadú?“ Eva je rekla: „Bog
nama je prepoređal; uko bi jedla,
bi umerla.“

3. Kača pa je djala: „Ne bota
umerla ne; saj le bota kakor Bog.“
Eva se da zapeljati in jé. Tako sta
grešila, prvi gréh storila, in zgubila
gnado božjo. Iram je bilo Adama
in Evo; skrila sta se kakor hudobní
otroci.

6. Kazen prvega gréha.

1. Komala na to ju je Bog razklical: „Adam! kje si? — Zakaj si jedel prepovedan sad?“ Adam se je na Evo izgovarjal: „Žena ki si mi jo dal, mi je dala jesti.“ Eva je rekla: „Kača me je zapeljala.“ — Tako znajo slabi otroci, le na druge izvracati. Ali izgovori niso kaj pomagali. Bog je užugal Adamu rekoč: „I potnim obrazom boš jedel kruh; ternje ti bo zemlja rodila; v prah se boš premenil, iz kterega si bil vzét.“ — Evi je djal: „Ti boš v otroci velika tarpela, in boš možu v strahu.“ — Kača je rekel: „Da trebuhu se boš plavila, prah jedla, in prišel bo, ki

ti bo oblast vrel, — in on bo Odr-
šenik.

2. Glej, preljubi otrok, ničesa ni,
da ne ti Bog vedil. Kar koli delaš,
Bog vidi; kar koli govoriš, Bog
slisi. Ni kraja, kder te Bog ne vidi
in ne slisi. Bog tudi ve, kar misliš
in hočeš; on ti v serce vidi. Bog vse
ve, on je vsevedoč.

3. Glej! žalostna se je Adamu in
Evi hitro po grehu godila. Iz lepega
raja iztirana sta težka delala. Velika
nesreča je zadela ju in ju otroke. —

Kako veliko zlo je pač gréh, ker ima tako
hude nastopke!

7. Kajn in Abel.

1. Adam in Eza sta imela dva sina. Star-
šemu je bilo ime Kajn, mlajšemu pa Abel.
Kajn je bil kmet, Abel pa ovčár. Z delom
sta si morala kruha služiti.

2. Bog je dal **Kajnu** srečo pri kmetiji, **Abelnu** pa pri čedi. Darovala sta **Bogu**. **Kajn** poljšine, **Abel** pa jagne, v znamenje pobožne hvaležnosti. **Abel** je imel pravo hvaležnost v svojem sercu; **Kajn** pa se je le dobrega hlinil. Zatorej je **Bog**, ki v serce vidi, na **Abelnov** dar s dopadenjem gledal, na **Kajno**-vega pa ne.

3. **Kajnu** to težko dě, in odsehmal svojega poštēnega brata ne more več s dôbrim očesom pogledati. Ves zelen je bil, silno se je jezil; od same nevošljivosti mu je obraz opadel.

4. Enkrat se **Kajn** sosebno prijaznega **Abelnu** dela. Rēče mu: „Pojdiva malo po polju!“ Vesel gré ž njim nedolžni **Abel**. Ko sta bila na polju, zgrabi **Kajn** **Abelna**, in ga ubije.

5. Pa kmalo se je **Sodnik** oglasil. **Bog** rēče **Kajnu**:

„Kdē je tvoj brat **Abel**?“ **Kajn** je odgovoril: „Kaj jaz vēm? Sim le jaz varh svojega brata?“ **Bog** rēče: „Kajsi storil? Kerv tvojega brata vpije iz zemlje do mene. Preklēt si zdaj na zemlji, ktera je zinila, in pila kerv tvojega brata. Na svetu ne boš imel dôma; v bēgu se boš klatil po sveti.“

6. **Kajn** zdaj vidi svojo veliko pregreho in rēče: „Oh, kaj sim storil! Kako zlo sim grešil! Moja pregreha je tako velika, da nikoli ne zasluži odpušēnja!“ Pobegnil je, in

po samotah se potikal. Po dnevu in po noči ni imel pokoja. Věšt ga je noč in dan pěkla in mučila. — Tako grěh človeka ob pokoj in vse veselo življenje pripravi.

8. Jožef, pastirček.

1. Jakob je imel dvanajst sinov. Naj boljši med njimi je bil Jožef. Njegovi brati so nekaj prav hudega na paši počenjali. Jožef pa, ves nedolžen mladěnc, se tega ni vdeležil; groza ga je bila, in ker je imel tanko věšt, pové svojemu očetu, da se ne bi grěh delal. Zato ga imajo oče radi, in mu pisano suktnjo omislijo. Njegovi brati pa, ko so vidili, da ga imajo ôče raji kakor vse druge sine, so ga čerteli, in mu niso mogli več lépe beséde dati.

2. Enkrat gredó Jožefovi brati s svojimi čedami daleč od dóma. Oče so rěkli Jožefu: „Pojdi in poglěj, ali je vse prav pri bratih in živini, in pridi mi povédati, kaj se godí.“ Pokórn Jožef vstane in gré.

3. Ko ga brati od daleč uglédajo, pravijo med seboj: „Glejte, sanjač pride! Ubijmo ga, in recimo, da ga je kaka zvér požerla.“ Kadar Jožef do bratov pride, mu suktnjo iz života potegnejo, in ga veržejo v suh vodnják. —

Zdaj pridejo ptuji kupci. Brati Jožefa iz vodnjaka potégnejo, in jim ga prodajo za

dvajset srebernikov. Jožef bitko joka, prosi, pa nič ne pomaga.

4. Kaj zdaj očetu poročejo? Kôzla zakoljejo, Jožefovo suknjo v kerv pomočijo, in vso kervavo očetu pošljejo, rekoč: „To suknjo le smo najšli. Poglejte, ali je suknja vašega sina ali ne?“ Oče jo precej spoznajo, in na ves glas zavpijejo: „Mojega sina suknja je! Divja zvér je mojega Jožefa raztergala!“ Dolga časa so oče svojega sina objokovali, in se ni so dali potolažiti.

Otroci! vidite, v kake strašne pregrehe pripravlja ljudi jeza in zavid!

9. Heli tova hudôbna sina.

1. Heli je imel dva sina, Opna in Pineza. Bila sta prov hudôbna in spridena. Ni jima bilo mar ne za Boga, ne za ljudi. Kradla sta v tempelnu Gospoda. Pa še druge hudobije sta počenjala na skrivnem. Heli, jun oče, ju je scer svaril zavoljo tega, pa ni jima mar zar očetovo svarjenje, in huji strah jima dati je bil starček vse premehek.

2. Ker se nista poboljšala, je prišla božja kazen. Oba sta bila v vojski ubita. Heli, slišati to nesrečo, pade znak iz stola, si ulomi tilnik, in umerje.

3. Otrôci! glejte, kako strašno kaznuje Bog nepokornost otrók, in starišev preveliko.

mehkôto! Bodite pokorni starišem, učenikom in prédnikom, zakaj nepokoršina je ostudnost v Gospódovih očéh.

10. *David, pastirček.*

1. David, Izajev naj mlajši sin, je bil prav pohleven pastirček. Na paši pri ovcah je vedno na Boga mislil; premišljeval je lépe déla božje; nebo in zemljo, solnce, luno in zvezde, rožice, in sadje; kako lépo je vse skupej. K časti božji je vseskozi prepéval lépe pšmi, ki jih je sam zlagal, in je prepevaje na harpo igral.

2. Ker je znal tako lepo pěti in igrati na harpo, ga je kralj Saul na svoj dvor poklical. Veselje je kralju delalo to pětje in brenkanje; zato ga je rad imel Saul, še raji pa kraljev sin Jonata. Oba sta se ljubila kakor brata; enega očeta; enega serca in enih misli sta bila. Zavezo sta storila, da se bota ljubila vse svoje žive dni.

3. Ker je bil David tako pohleven, dober in nedolžen, ga je Bog kralja izvolil. V Jeruzalemskem mestu je živel. Dober kralj je bil. Serce je imel polno ljubezni do Boga, in si je tudi na vso moč prizadeval, svoje ljudstvo bogaboječe in srečno storiti.

4. Vidite, ljubi otroci! Bog pozna tudi pastirčka še tako ubogega v hosti, ga ljubi in mu srečo da, če je nedolžen in pobožen.

II. Od Jezusa Kristusa.

1. Jezus v hlevcu *) rojen.

1. Ljubi otroci! slišali ste od dobrega Očeta v nebesih, kako je mogočen, svet in dobrotljiv; poslušajte tudi od božjega Sina Jezusa Kristusa. Bog ga je iz nebés na svét poslal, nas odrešit in zveličat, ker nas za ljubo ima.

2. Sveti Jožef in Maria sta potovala iz Nacareta v Betlehem k popisovanju. Vse hiše **) so bile polne popotnikov; Maria in Jožef moreta zunaj mesta v nekem hlevu prenočiti, in ondi je bil Jezus rojen.

3. Pobožni pastirci so po nôči na pašnikih pri svoji živini čuli. Prikaže se jim angel iz nebés, ki ves prijazen reče: „Kaj vesélega vam povém; nocoj je Izveličar sveta rojen. Ondi v Betlehenskem hlevcu ga bote najdlji; déte v plenice povito v jaslicah leži.“

4. Ljubi otroci, glejte, kako močno nas

*) stalci.

**) hrami.

Bog ljubi! Svojega ljubeega Sina nam pošlje v izveličanje. Bodite torej Jezusa prav veseli in ljubite ga.

5. Se več angelov se pridruži, ki Boga hvalijo in lepo prepévajo: „Slava Bogu na višavah, io mir, veselje, sreča in blagoslov ljudem na zemlji, ki so dôbrega se ca.“

6. Ljubi otroci! děte Jezus je prišel na svét v čast svojega Očeta in ljudi zveličat. Tudi vi častite Boga, če to storite, kar Bogu dopade, in ste vsim ljudém dôbri. To naj bo vaše veselje!

7. Pobožni pastirji gredó hitro do hlevca, in najdejo Jezusa v jaslicah. Blago děte je bilo v slabe pleničice povito; Maria in Jožef sta poleg njega. Kako veseli so bili pastirci! Boga časte in hvalijo, ker je Izveličar rojen.

8. Lepa, svetla zvezda se trém svetim kraljem ali modrim v jutrovi deželi prikaže, ki jih do Jezusa peljá. Polni veselja so bili; pókleknejo pred děte, ga molijo, in mu darujejo zlatá kadila in mire.

9. Glejte, ljubi otroci! že pri rojstvu Jezusovem so se čudeži godili, da bi ga ljudje spoznali in ljubili. Angeli in pobožni ljudje so bili Jezusa veseli; tudi vi se ga veselite in ga ljubite. Darujte mu svoje nedolžno serce, ki mu je ljubše od srebra in zlata.

2. Jezus v tempelnu.

1. Mali Jezus je bil naj pobožniši otrok. Dvanajst let starega Jezusa vzamejo stariši s seboj v tempel to je bila velika, lepa cerkev v Jeruzalemu. Sveta družinica je imela daleč hoditi, pot je bil ojster, vendar gre Jezus s veseljem v hišo svojega Očeta. Ves pohleven je bil na potu in v tempelnu ves pobožen.

2. Domu so se stariši povernili; Jezus pa v tempelnu zaostane. Skerbno ga išejo, in še le tretji dan v tempelnu med pismouki najdejo. Maria, njegova mati, réče: „Sin! pokaj si nama to storil? S žalostjo sva te iskala.“ Jezus ji pa prijazno odgovori: „Kaj ne vésta, da moram v hiši svojega Očeta biti?“ —

Jezus je šel s njima v Nazaret, in je bil jima pokorn.

3. Mladenč Jezus je bil s vsakim človekom prijazen. Nikdar ni bil nevoljen; tudi ni bilo napčne besede iz njegovih ust slišati. Prav vljudno se je ponašal s otroci, pa tudi s odrašenimi; vsi so ga radi imeli.

4. Jezus je rad vbogal. Veselje mu je bilo storiti, kar je Marii, njegovi materi, dopadlo. Njegov reditelj, Jožef, je bil tesár. Jezus mu je zvesto in marljivo pomagal. Poln ljubezni in hvaležnosti je bil do svojih starišev, in v vsih rečéh jim podložen.

5. Ljubi otroci! skerbite, da bote mladencu Jezusu podobni. Njegov izgled naj vam bo védno pred očmi. On ni rastel samo v starosti, marveč tudi v modrosti in ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudéh. Le skerbite, da bodete tudi vi taki.

3. Jezus otroke ljubi.

1. Ko je Jezus odrastel in učit začél, so mu pobožne matere svoje male otročiče prinesle, da bi jih blagoslovil. Njegovi učenci so nad njimi revkali, in jih odganjali. Jezus pa poln prijaznosti svoje učence ljubeznivo zaverne, rékoč: „Ne branite otročičem k meni priti; njih je nebeško kraljestvo! Zdaj sprijemlje otročiče v naročje, jih miluje in blagoslovi.

2 Drugokrat pride oče bolnega otroka, pade na kolena pred Jezusa in ga prosi: „Moja kčer ravno umira. Pridi, položi svoje roke na njo in ozdravila bo.“ Hitro vstane Jezus in gré.

3. Ko do doma pridejo, je bila deklica že umerla. Oče in mati se milo jokata. Jezus nju ljubeznivo tolaži, rekoč: „Deklica ni umerla, saj le spí.“ Jezus jo za roko prime in ji reče: „Zapovém ti, vstani!“ Deklica oživi in vstane. Vsi pričijoči so se nad tém čudežem zavzéli; stariši so bili čez vse veseli, in Jezus réče da najjji jésti dajo.

*

4. Enkrat gre Jezus s svojimi učenci proti mestu Najm. Ravno so merliča skoz mestne vrata na pokopališče nésli: Zamerl je bil edini sin uboge vdove, ktera se milo za njim joka.

5. Ko Jezus žalostno mater zagleda, se mu v serce vsmili. Tolaži jo: „Ne jokaj!“ Potem zapové noscom, da postojé. Zgodí se. Vsi vidijo marliča; Jezus pa rěče: „Mladič zapovém ti, vstani!“ Mladič mahoma vstane in jame govoriti. Vse pričejoče gróza obi- de; Jezus pa mladenča materi dá.

4. Jezus za nas umerje.

1. Jezus je iz ljubezni do nas veliko terpel. Na Oljski góri ga tolika smertna britkost spreha, da mu kervav put *) iz obraza kaplje. Hudobniki so ga nevsmileno bičali, in mu iz ternja spleténo krono na glavo vti- snili. Težek križ mu na ramo naložijo, ki ga mora na góro Kalvarjo nésiti, kjer so Jezu- sa križali in umorili.

2. V tolikem terpljenju Jezus za nas umerje! Kako močno je nas ljubil, in nas še zdaj ljubi. Ljubimo ga pa tudi mi iz ce- lega serca!

*) pot.

III. Od svetega Duha.

1. Jezus Kristus je iz ljubezni do nas na svetem križu umerl v grob položen bil. Njegovi učenci so za njim močno žalovali in jokali; pa tretji dan je častitljivo od mrtvih vstal. Poln božjega veličastva se Marii in učencom prikaže. Vsi so se čudili in serčno veselili.

2. Jezus še neke dni pri svojih ostane, potem jih pelja na Oljsko gôro, kder od njih slovo vzame in v nebesa gré. Že pred svojo smertjo je učencom rekel, da jim hoče svetega Duha poslati, kateri jih bo učil, tolažil, krepčal in vedno pri njih ostal. To obljubo je usmileni Jezus po svojim vnebohodu prav lepo dopolnil.

3. Jezusovi učenci v Jeruzalemu v neki veliki dvorani v molitvi zbrani, čakajo svetega Duha. V jutro binkoštné nedele pride sveti Duh. Učenci ga ne vidijo; le znamenja njegovega prihoda so vidili in čutili. Velik vihar strese dvorano in goreče plemena plavajo nad njihovimi glavami. Vsi spremenjeni spoznajo, da je sveti Duh nad njimi, ki je njihov um razsvetil, in s nebeškim veseljem do vsega dobrega napolnil njih serca. Tudi so začeli mnoge jezike govoriti, ter so glasno Boga hvalili in častili.

4. Sveti Duh se je dal učencom Jezusovim skoz svoje dela spoznati. Oni so bili prej nezastopni in malovérni; zdaj so pa vse umeli, kar jih je Jezus učil. Bili so močni in polni radosti do dobrega; tudi se niso bali nikake britkosti, nikakošnega terpljenja. —

5. Kakor učenci Jezusovi ste tudi vi, ljubi otroci, po svetem Duhu lahko prav umni, dobri in zadovoljni. — Če vas težko stane, se pridno učiti, dobro storiti in pobožno živeti — če vas nadloge in žalosti stiskajo, le prosite svetega Duha za pomoč ie vse se vam bo zgodilo.

IV. Kako se imajo pridni učenci obnašati.

1. Vsako jutro, hitro ko vstanes, se pokrižaj in juterno molitvico moli.

2. Pazna se umij in opravi, neumit, neoblečen in pred molitvo ne smeš jesti.

3. Za kruha, za kosiloe ali za malo južino vselej poprasi, sam jemati ne sméš.

4. Pred jedjo in po jedi vselej molí, kakor tudi kadar stišiš k molitvi zvoniti.

5. Kar ti ukazuje, le hitro uboguj, jertvati nikoli ali pa kujati se!

6. Če kako škoda narediš, ne tají, ampak hitro za odpuščanje prasi.

7. Grede' pozdravi vsakega, ki te sreča, pa tudi na pozdrav odgovori.

8. Če greš mémo cerkve, mémo križa, ali druge svete podobe, spočobno se prikloni in reci, kakor te u šoli učijo.

9. Po večerji starišem roko pa-

*ljubi *) poklekni in mali, prej ko se uležeš.*

10. Oblačila položi na svoj kraj, počivaj spodobno, v jutro pa hitro vstani, ko se zbudiš.

V. Zaderžanje vpričo Bogá.

1. Naj imeniitnejša hiša je sveta veža**) božja; sam Bog v nji prebiva. Sveta grôza naj te obide, kadar v cerkev stopiš. Poškropi se, prikloni se Jezusu v presvetem rešnem Telesu do tal; poklekni na svoj kraj, in ga ponižno pozdravi.

2. Klobuki morajo pred cerkvenim pragom iz glave, pa jih v cerkvi na oltar ne polagati ali pa svetnikom na glavo. Če se v kakem stolu ne dajo obesiti, jih pod levo pazuvo imejte.

3. Vsak spol naj gre na svojo stran, ne možki med ženske; vsak na svoj odkazani kraj. Pri cerkvenih vratih ostajati, ali se celo zunej cerkve prislanjati, ni pošteno. Veliki

*) kušni.

**) cerkev.

očitni grešniki so svoje dni zunej stali, in še stojijo. Le blato se pred pragom otrobi in pusti.

4. Med opraviлом se stoji ali kleči, kakor je kde navada. Vrokah imej molek ali molitvine bukvice. Kdor nima pri službi božji svetih reči v rokah, po navadi tudi v sercu pobožnosti nima.

5. Pri službi božji se ne smejati, ne ozirati, ne šeptati; pa tudi na glas moliti ne, da ne bomo drugih v molitvi motili, ker nismo sami.

6. O pravem času je treba v cerkev priti, berž ko odzvoni; po dokončani celi službi božji naj se iz cerkve gre.

7. Na potu se pozdravlja:

Hvalen bodi Jezus Kristus! Moški se naj k temu odkrijejo, ženske s glavo priklonijo, ter odgovorijo: „Amen na vék o-maj!“

8. Kadar k molitvi zvoní, se hitro vsaki pokrižaj, in molí brez vsega odloga, naj bo na potu ali domá, na delu ali pri mizi. Kar se odlaga, se rado zanemari. — Bogu služiti nas nikoli ne bodi sram!

VI. Kako se za zdravje skerbi.

1. Umij se snažno zjutrej, usta posebno tudi zvečer; toda ne umivaj se, kadar se putiš.*)

2. Ne pij, kadar ti je oroče, dokler se ne ohladiš; pa pij le po malem.

3. Ne jej prevročega, ne prenaglo, ne preveč; tudi ne sadja, ki ni zrelo; ne zoblji jagod, ki jih ne poznáš.

4. Ne pij žganja, tudi vina le malo; na mastne jedila vode prehitro ne pij.

5. Zjutrej in zvečer se ne prehládi; po nóči se ne razodeni, ako zunej ležiš.

6. Po zimi ne hodi hitro iz mraza za peč.

7. Na solncu ne beri in ne šivaj; pa tudi pri luni ne, ali pa v mraku, da te oči ne zapustè.

8. Ne grizi terdih reči; s železom si zob ne trebi, in ne liži sladkih reči; od tega zobje bolijo.

9. Ne igraj si s nožem, ne s vilicami; ne skači čez grabne; ne plezaj po drevju, tudi se brez varha ne kopaj.

10. Kadar ti slabo prihaja, hitro materi ali pa očetu povéj, naj ti pomagajo.

*) potiš.

VII. Skerb za poštenje.

1. Hodi po svojem staru snažno obličen; ne razkodran, ne raztergan, ne blaten.

2. Sedé glave z roko ne podprejaj; ne stavi komolca na mizo, pa tudi rok ne pod mizo, ampak lepo kraj mize jih derži. Nog križem ne devaj.

3. Rok ne v hlače, ne pod predpert, temuč na prsi, ali na noge, ali pa po strani.

4. Govori počasno in razumno, pa s polnimi usti ne; tudi z roko usti ne zakrivaj. Se preširoko smejati ni lepo, pa tudi mizurkati ne.

5. Hodi ravnó, ne kimaj z glavo,
ne krili z rokami.

6. Ne kebraj se, ne čohaj; pa
tudi nohtov ne grizi; ne trebi si
nosu za kratek čas.

7. Medaj se šegotali; neoramno
ne nori.

8. Drugim se ne posmekuj; ne
kregaj se; prijarno se nosi da usih,
kar je prav.

9. Humor pridèz, pordravi; pa
tudi vremi slovo, kadar grèš. Bo
hiši se ne ogleduj; pa tudi pri miru
pusti.

10. Vikaj imenitnejše, kakor si
ti, in gredè jim na levici hodi. Ti-
kaj jih, ki so tebi enaki; priimkov
pa nikomu ne dajaj.

VIII. Od ptic.

1. Ptice so nam velike dobrotnice. Bog je ptice stvaril, naj mu pod nebom slavo pojó; pa tudi nam k veselju in v korist bodo.

2. Kos ima černo perje pa rudečkast kljun; po germovju žvižga, in rad v vinograd nad grozdje hodi; pa tudi brinje zoblje. V ptičniku se lepih vižic naučí, ki jih do smerti pôje; pa težko včaka osem lët.

3. Lisec ali lisček, lëp pisan ptiček, ima rudeče lise na glavici in pod vratom, po perutih pa rumene. Gnezdice ima verh drevja, pa ne na visokem drevesu. Poleti červe in mešičevje obëra, pa tudi zernje zoblje; se v ptičniku tudi pëti naučí. Na zimo v topline kraje letí, in je létavec prav vesel.

4. Šinkovec, prav vesel ptiček, ima pepelnato, pa tudi rumeno, rudeče, zelenkasto, černo perje; prebiva v germih in vertih, in se s drobnim zernjem redí. Po zimi pri nas ostane, ter si za cestami živëža iše; pa včasi tudi po vertih zlo škodo dela.

5. Senica, domača ptičica, ki ima pepelnato, sivkasto sukunjico, je mnogotere postave: velika čopasta, gojzdna in terstna se-

nica. Mlade ima po votlem drevju, in rada červe po drevju obere; za tega voljo ne smemo senic pokončevati, in jih moramo po sadonosnikih radi imeti. Nekatere so pa tako hudobne, da majhnim otrokom, ki varha nimajo, in se braniti ne morejo, oči izkljujejo; tudi svoje slabše tovaršice ubijejo, ter jim izpikajo možgane.

6. Šk or j a n e c živi večidel po njivah, ter se redi od mergolincov in gosenc, od mnogoverstnih semen, zelene setve in od strokov divjega česna. Ti prijeten pevček je tudi koristen ptiček; najtedaj živi, in človeka s svojim petjem razveseljuje.

7. Šk o r e c živi po planjavah in nizkih gričih; tudi pašnike obiskuje, se redi od bra-morjev, kobilic, gosenc in drugih mergolincov, in le malokrat se kakega semena pritakne. To ptico moramo med naj večje dobrotnice šteti, zato ker brez števila veliko merčesov in červov pokonča.

8. S t e r n a d živi v malih gojzdih v germovju in po vertih, in se redi od žitnih semen, od laneniga, makovega, konopljenega, in od semen drugih zeliš, kakor tudi od mnogih merčesov in červov. On nam škodo, ki jo na semenu napravi, s tim poverne, da prav veliko škodljivih merčesov potrebi.

9. **V r a b e c** se derží měst, vasí, vertev in polja; živí se mergolincov, posebno gosenc, kebrov, žita, vertnih semén in sadja. Če ravno veliko merčesa prežene, vender po vertih in po polji veliko škodo dela, sitni ptič.

10. **K o n o p l j i š i c a** ali cizek, je majhina, rumeno - zelenkasta ptičica, katero tudi v ptičnik zapirajo da si ravno lepo ne pôje. Živí po letu v jelovju, in od ondot se v jeseni v druge kraje podá. V jeseni nas po navadi rada obíse. Škodi veliko več, kot hasne.

11. **B r i n o v k a**, kojo tudi po nekteih krajih brinov drozeg ali smolnico imenujejo, priletí pozno v jesen v naše kraje, in čez zimo pri nas ostane; se redí kebrov, gosenc, červov, bezgovih in brinovih jagod. Je posebno žlahtna ptica na mizo; za to se njih veliko poloví in poprodá.

12. **S l a v i č**, ki se tudi slaviček imenuje, nima lepega perja, pa toliko lepše pôje. Malo večí kot vrabec, rujavkast ptiček; se živí mravljinskih jajčic; poběra muhe in červičke, in po germovju skače, kjer je kaj topleje. Boječa ptičica po dnevu molčí; po noči pa in za rano zjutraj prepěva, de po hribih in dolinah zvoní, kakor bi orglal.

13. Orel je naj imenitnejša divja ptica, ki po visokih pečinah in košatih planinah prebiva, in se le od živali živi. Postojno imenujemo kraljico vseh ptic.

14. Kaj pa Bog pravi od ptičjega lova? Bog veli po Mojzesu: „Če si na potu, in najdeš na drevju ali pa na tleh ptičje gnezdo, v katerim starka na jajcih ali pa na mladih sedi, ne jemlji jajc, ne mladičev s starko vred, temuč pusti jo zleteti — da ti bo dobro, in boš dolgo živel.“ „Poglejte ptičice pod nebom“ uči Kristus „ki ne séjejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih živi.“

IX. Od rib.

1. Modri in dobrotljivi Bog, ki je zrak s veselimi ptički oživil, je tudi morje in vode s ribami napolnil.

2. Ribe so ljudem v hrano, od njih se njih jezero živi. Vsako leto se brez števila rib polovi, in jih zalega se ne pomanjša.

3. Koliko korist dá morski som, grozna morska riba, ki je 30 do 40 čevljev dolg! On

da 80 do 90 čebrov ribje masti, s katero usnjarji usnje zdelujejo. Zibčne bilke (ribje kite) katerih vsak morski som nekoliko stotin ima, so v mnogotero rabo ljudem, in se v štacunah po imenu ribja kost *) prodajajo.

X. Od laznin.

1. Mravljice.

1. Mravlje so združene, kakor prebivavci kraljestva, in imajo svoje postave in natančen red. Kup, ki ga si za prebivališče skladajo, se zôve mravljinjak, v katerem je mnogo cest razpeljanih od shrambe do shrambe. V njem so troji prebivavci, ki jajca nosijo, ki jih ležejo in delavke.

2. Silno delavne in pridne so, da si živeža za zimo naberejo. Nobeni pripušeni ni brez dela pohajati. Ene se pošljejo v ogleda, in berž, ko kak večji plen (rop) najdejo, oznanijo to vsi družini, ki se združena hitro tje podá, in se najdenega zaklada poloti.

3. Ko so mravlje celo poletje v védnem delu priživele, se po zimi v svoje prebivališče

*) pušpan ali fišpan.

poskrijejo, in sad svojega truda uživajo. Mravlje so lepa podoba delávnosti, in že Salomon je rekel: „Pojdi k mravljih o lenuh! in delati se uči.“

2. Čebela (*bučela*).

1. Posebno imenitno je bčelsko življenje. Vse bčele enega panja vlada ena sama mati (*mačeca*). Ona je kraljica in mati vsih drugih; zato jo pa tudi celo kardelo v veliki časti ima.

2. Veči del čebel so delavke. One izdelujejo satovje, ki je po toliko čudni priméri izdelano. Iz cvetja si ga naběrajo. Kar ene naběrejo, druge izdelajo. Vsaka ima svoj opravek. Ktera ne děla, jo izvèržejo ali pa umorijo. Čebele svoj panj lepo čedijo.

3. Kadar je kak panj prepoln, izletí roj s svojo matico, in si drugej stanovanje napravi.

Ta majhina živalica nas uči reda in snage, pridnosti in delavnosti, varčnosti in skerbi za dni potrebe in pomankanja.

3. *Svilodi ali sviloprejke.*

1. Kakor nam čebelice naj sladkejšo jed dajajo, tako skerbijo človeku svilodi za naj

žlahtnejšo obleko. Svilo *), ki se drago prodaja, nam podeluje boren červec, ki se očesu ne vidi več vreden, ko da se poteptá.

2. Sviloprejka naredi iz nekaj svoje hrane žlesast in gost sok, ter ga shrani v dolgi vreči, ki je v sred njenega života skrit. V gobčeku ima kožico z luknjicami. Skoz dve teh luknjic izpustí dve kaplji soka, s katerim ji je vreča napolnjena. Te dve kaplji ste po tem kot dve kodeli, iz katerih svojo nit prede.

3. Tako je červec, ktereга se nam le pogledati nedostojno zdí, blagoslo celih dežel, vir bogastva, ki milijone ljudi živí!

XI. Od kač.

1. Zakaj se kače toliko bojimo?

Kača je bila že v posvetnem raju prekleta, ker je bil hudi duh kačino podobo na se vzel, naše perve stariše in ž njimi tudi nas nesrečne storiti.

2. Kaj nam škodvajo kače?

Nektere kače imajo v svoji gornji čeljusti smerten strup v majhnih mehurcih. Kadar

*) žida.

piknejo in rano naredijo, izpusté strup skoz votle zobce, da se v človeško kerv razlije, od kterega človek zbolí, in umerje, če se mu hitro ne pomaga.

3. So vse kače strupene?

V naših krajih je naj strupnejši gad. Gad, majhina kača, ima rujavkasto kožo, po herbtu černo rižo, in se zato pisana kača imenuje.

Gad se rad v pečovju in v germovju na solncu greje. Ni varno torej otrokom se za germovjem blizo pečovja igrati. Ako na gada stopiš, piknil te bo.

4. Naše domače kače, bĕloušnice, naj bodo še tako dolge, niso strupene; použijejo veliko merčesa, in so nam koristne. Toplejši ko je kraj, več je kač in hujše so. Pri nas po zimi kače odrevenijo, kakor bi mertve bile, in v spomladi svoj meh islečejo, ter novo kože dobé.

XII. O dojnih živali.

1. Vol.

Več vreden, kot kraljevi oroslan, je kmetu domači vol, ki nam ljubi krùh prideluje, daje loj za lojene sveče, kožo za podplate, rôge za žlice in glavnike, dlako za sedla, stole in

komate, meso za jéd, in kosti za gumbe in veliko drugih rečí.

Voli vozijo po šest, po deset lét; po tem jih obredijo in mesarju prodajo.

2. Krava.

1. Kakor je vol za oralo, tako potrebna je krava za mleko, ki je toliko dóbro in zdravo, posebno mladim ljudém, naj si bo sladko ali kisló, sirovo ali kuhano.

2. Iz mleka se dela sirovo maslo ali puter, ki ga na kruh radi mažemo. Preveč maslenega kruha pojesti za želodec ni zdrávo. Puter se vmeta iz smetane, sirove ali kuhane, ki jo otroci radi ližejo, kar ni prav, in dóstikrat duši in truplu škodljivo. Vmetki so za otroke posebno zdravi.

3. Iz putra se dela maslo, dobro za zabelo, pa tudi za mnogotero zdravilo. Tudi sira veliko iz mleka naredijo, naj že bo laški mastni sir v velikih hlebih, ali pa domači borov sir v majhinih kepah.

4. Dojna krava je prava mati za rejo otrók. Pa krava pravijo, pri gobcu molze; kdor hoče dobro molsti, ji mora dobro polagati, posebno kadar tele ima. Krave po deset, tudi po dvajset let molzejo, potem se opitajo in zakoljejo.

3. *Ovca.*

Med domačoj živinoj je ovca skoraj najkoristnejša. Kadar sta zrak in pičanjeni natori primerjena stroške z volno, mlekom, kožuhovino, mesom in lojem obilno poverne; zato so se od nekdej z ovčjo rejo pečali. Ovca daje na leto po štiri, oven osem in celak celó po deset funtov volne, in pri dobri reji trideset do štirideset funtov loja.

4. *Konj.*

Lepega konja je veselje gledati; pa je tudi hasnovita žival. Konj se da rad obsedlati ali vpreči, da nas spravi iz enega kraja v drugega v drugega. Prav zlo si prizadeva svojemu gospodarju po volji storiti. Najmanjše znamenjice je zadosti, da gre na desno ali na levo, hitro ali počasi. Ne naveliča se vleči ali nositi. Konj je poterpežljiva stvar, in z lepo besedo vse pri njem opraviš; ne pretepaj ga tedaj! Na suhem, snažnem kraju ga imej, in snažno ga derži; dobro ga kermi, ne preženi ga, pusti mu potrebnega počitka; vse ti bo storil, in veliko let ti bo služil.

XIII. Miloserčnost do živali.

1. Živina je človeku v službo in pokoršino od Stvarnika dana, da mu njegove opravila polajšuje in ga z obleko in hrano preskerbi. Hvaležni mormo biti Bogu za toliko zlahtnih žival pa lepo jih imeti. Živinica je božja stvar, je božji dar.

2. Bog je rës človeka postavil gospoda neumni živali, pa le, da naj po pameti in vesti čez njo gospodari. Umoriti smëmo žival, da si jo v živez oberremo, nikdar je pa ne smemo nepotrebno terpinčiti. Če že kako žival v smert pelješ ali neseš, ji vsaj na poti, kolikor seda, usmiljenje skaži.

3. Hudobni otroci so, ki metulje, muhe, kebre, kobilice i. t. d. lové, in jim perutnice ali nožice potergajo in populijo, ki so jim potrebne, da zamorejo létati in si živeža iskati. Gerdi dečki*), ki pticam potolovajsko gnezda razdirajo, jajčica pokončajo, starki mladiče ali pa mladičem starko vzamejo, da morajo revčki od lakote poginiti, ali so taki usmiljenega serca?

4. Kakega serca je pa neki uni, ki šinkovce s razbeljenim železom slepí? — Če že nadležno muho udariš, pobij jo do mertvega;

*) fantiči.

nikar je nabadati ali ji habic pipati. Če kobilici na senožeti noge odsečeš, ali žabi zadnji del odrežeš, in prednji del na pol živ proč veržeš, umori jo, da ne bo dni in noči strašnih bolečin prenašala. Usmili se je, saj je tudi božja živalica! Komur se živinica ne smili, ne bo imel usmiljenega serca tudi do ljudi. Kdor usmiljenje skaže, tudi usmiljenje najde.

XIV. Od rastlin.

1. Drevesa in gervovje.

1. Drevesa so hostno in vertne. Naj koristnejše gojzdne drevesa so pri nas: hraš, bukev, breza, jelka, smreka, jelša, lipa, topol, javor, borovec, mecesen, brinje, berst, verba, jesen.

2. Med vertnimi ali sadnim drevesi, ktere nam dobro sadje dajejo, so jablane, hruške, slive ali česplje, črešnje, breskve, marelice, kostanji, orehi, murve in še drugo sadno drevje.

3. Več od zlata in srebra nam drevje dobrega daje: ptičkam živež in streho, živini prlast in posteljo, človeku veliko veselja in koristi.

4. Naši predniki so nam veliko drevés nasadili, in lepe verte naredili, ki nam veselje delajo. Tudi mi smo dolžni svojim mlajšim drevesa saditi, da bodo tudi oni kadaj pod njih senco počivati, in jih sadje uživali. Bog ne daj drevja oškodovati!

2. Zeliša.

1. Brez števila veliko zeliš je modri in dobrotljivi Bog stvaril, ki so ljudém in živalim koristne. Za živinsko klajo je mnogotera trava, med katero je detelja posebno imenitna.

5. Med kuhinjskim zelišem so korenje, rěpa, pesa, retkev, luk, čebula, česen, glavno ali belo zelje, špinača, solata. Posebno imeniten je krompir ali korún, ki je za vsakega dobra jěd, in revnim namesto kruha.

3. Od majerona, žajbeljna, bazilike, melise in mete je le pěrje; od janeža, popra in gorčice ali ženofa je pa sěme za rabo.

4. Tudi je treba strupene zeli poznati, da se jih človek vé varovati. Take so: zobnik, pasje jagode, lajnež ali trobelika, mišje zelice ali smerdljivec, pasji peteržil, podlesk ali ušivec i. t. d.

5. Bog je stvaril take zeli, da strup na se vlečejo in v bolečinah pomagajo; človeku je dal pa um in pamet, da jih lahko spoznà, in da vé ž njimi prav ravnati.

3. *Od rud.*

1. Rupe se v hribih, iz katerih se z velikim trudom izkopovajo, ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

2. Naj bolj znane rude so : zlato, srebro, kotlovina ali kufer, železo, cin, svinec, živo srebro, cink.

3. Železo je naj koristnejša ruda med vsemi. Brez števila veliko reči iz njega delajo. Tanko tolčenemu železu se pravi pleh. Jeklo je čisto in zlo oterjeno železo.

4. *Od prida rud.*

Prid, ki nam ga rude dajejo, je velik. Brez apna, kamenja in železa ne bi mogli velikih prebivališ zidati. Koliko pripravnega orodja ne bi imeli, ko bi rud ne bilo! Brez soli bi jedi ne bile tako dobre in močne. Nekatere zdravila se iz rud narejajo. Iz zlata in srebra se denarji delajo, s katerimi se kupčija neizrečeno zljajša.

XV. Lepe povesti in basni.

1. Nevarna roža.

Ančika pride lepo spomladno jutro na trato zravnano vase za venec rozic nabirat.

Ža nekim germom vglada veliko naj lepših vijolic. Žlo so jo razveselile, in nagloma jih začne turgati.

Ždaj pa sosed zakriči: „Beži, dčte, od tega germa; tam strupene kače prebivajo.“

Ančika se je prestrašila, in mala ponehà. Ali želje po zalih rozicah so jo presilno mikale. „Uno vijolico le, ki tak môdro iz trave gleda,“ je djala, „meram imeti.“

*Ravno sega utergati jo, kar se
gad iz germa zaleti, se Ančiki za
roko ovije, in jo vgrizne za smert.
Čez malo ur je deklica mrtva ležala.*

Kroti, človek, poželjenje,
Da ne zajdeš v pogubljenje.

2. Pojoče ptičice.

Neko lepo prijazno vas je vse polno sado-
nosnega drevja obdajalo. Silno lepo je v spo-
mladi cvetelo in dišalo. Na vějah in po ger-
mih okrog je veliko mnogoterih živahnih pti-
čic prebivalo in gnezdilo, na jesen so se pa
veje vse polne jabelk, hrušek in sliv obéšale.
Hudobni fantini začnejo pticam gnezda jemati.
Ptice ta kraj zapušajo in drugam odletijo. Ni
bilo več v lepih spomladnih jutrih žvergolečih
ptičic slišati, in vse je po vertih žalostno mol-
čalo. Škodljive gosenice, ki so jih popred
ptice pobirale, so se zaredile, so pěrje in cvetje
pojedle. Vse golo drevje je stalo kakor po
zimi, in malovredni fantini, kateri so druge-
krat sadja dovolj imeli, niso ne ene jabelke
dobili.

Božji dar je vsaka stvar,
Kdor jo strati, sebe vdar.

3. Skerbi za dušno lepoto.

Loure in Kezica, njegova sestra, vidita materno ogledalo na oknu, in se gresta vanj gledat.

Loure je bil prav lep fantič, in se je svoji podobi z dopadenjem smejal. Kezica je bila od osepnio ali kor pikasta, in zajoka, ker svoje raztergano lice v zerkalu ugleda.

Mati, ki varno pridejo, jima reko:
 „Ti, Loure, nič se preveč ne hvali z minočo lepoto, in varij se, da svojega gladkega lica s hudimi strastmi prerano ne skaziš. Ti, Kezika, pa vesela bodi, da je še boljša lepota od telesne: lepota duše, in za tista toliko več skerbi.“

Lëpo lice hitro zgine,
 Lepa duša pa ne mine.

4. Naglost ni pridna.

Poleti neki dan se Blaže na polje podà. Vroče je bilo, lice mu gori, in silo ga začne žéjati. V lepi senci pod hrastom najde hladen studenec iz pod pečine zvirati. Voda je bila čista, ko ribje okò, in pa merzla, ko léd.

Naglo se je Blaže napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko da neomedli.

Slab domu prileze, in prav nevarno zbolí: „Joj,“ je zdihoval bolen na postelji, „kdo bi mislil, da je v tem studencu tako hud strup!“

Blažetov oče pa pravijo: „Čisti studenec kar ni krio tvoje bolezní, ampak tvoja naglost in nezměrnost.“

Naj nedolžnejše veselje
Nam skalijo hude želje.

5. Strupene gobe, ali gljive.

Mati so poslali malo Katarinko v gozjd gobe brat, ktere se oče posebno radi jedli.

„Mama!“ kliče deklica, kudar nazij pride, „danes sim pač prav le-

pih nabrala. Le poglejte!“ je djala,
in je canjica odkrila. „Tako so lepo
rudečo in belopikaste, kakor bi jih bil
kdo z mlekom pokropil! Najša sim
tudi unih rujavik, nečednih, katerih
ste bili unikrat prinesli; pa nisim ma-
rala za nje, in jih pustila.“

„O, ti abotno, neumna dčte!“ so
rekli mati, in strah jih je obšel; „te
gobe, da si ravno lepo belarudeče, so
same strapene mušenice, in kdor bi
jih jedel, bi umrel. Une rujave pa, ki
si jih pustila, naj se ti ravno dobro
ne zdijo, so naj boljše.“

„Taka le, moje dčte! so pri veliki
rečeh na svetu godi. Najdejo se skrivne
čednosti in tihe lastnosti, na ktere malo-
kdo porajta; pa tudi blišiče, slovite

*slabosti, ktere abotnik hvati. Tudi
greh nas skuša z bliščečo lepoto in
goljufno sladkostjo zapeljati."*

**Varuj greha se, mladost
Smertni strup je nja sladkost!**

6. Mlado jagne.

1. Mlado jagne, lepo belo,
Gre za materjo veselo,
Skače, da kar ni obstàt',
Hoče travo poteptàt'.
2. Hopsa, hopsa! kolobita,
Poskakuje ino rita;
Ne vé zdravo kaj začét',
Zaničuje dober svet.
3. Mati pravi: Kar ne skakaj!
Tam po bregu se ne takaj;
Lahko se je spoteknit',
Šibko nogico vlomit'.
4. Jagne mater' ne poslušà,
Rajši samo si poskušà,
Se čez kamnje zaleti,
In si nogico zdrobi.

5. Jagne nogico vlomilo,
Glasno klicalo in vpilo:
Oj otroci! vbogajte
Svoje skerbne matere.

7. *Dva potepena šolarja.*

Iz neke vasi fanta dva
Sta v šolo vkup hodila.
„Pokaj bi danes v šolo šla?
Raj v les se bova skrila.“

Letela sta v sosedov log,
In vabiti začela
Zverino, ptice, vse okrog,
Da b' kratek čas imela.

„Ve, ptičice, počakajte,
Sta potepuha zvala,
„Tu po ledini skakljajte,
Z vami bova igrala.“

„Oj gerda potepuha sta,
Tak ptičice velijo,
„Mi nosimo si gnezdica;
Lenuhi le norijo.“

Pri nogah mravlje lazijo,
Ž njim hoč 'ta govoriti;
„Me praznovat' ne vtegnemo,
In mor'mo pridne biti.“

Bučel'ce fanta gledata,
Ž njim rada govorila;

„Lenuha! kaj tu delata?“
Bučel'ca ju navila.

Zdaj miško skakat' vidita,
Ki je za zimo brala,
„Lenuha! kaj tu delata?“
Je mala miška djala.

Spod germa skoči zajček mlad,
Se gre k potòku vmivat.
„Si gobček blaten grem oprât,
Ne vtegnem si počivat.“

„Pri vodi vtegne gmetno bit',“
Sta rekla, „tje letiva!
Berž hoč'va vodo zajezit',
In mlin si narediva.“

Al' voda jima berž veli;
„Ne vtegnem se muditi;
Po svetu meni se mudi
Zelenje pomočiti.“

Škerjančeka zaslišita
Na polju žvergoléti,
Za njim jo hitro vdèreta,
In mislita ga vjeti.

Škerjanček pa zažvergoli:
„Oj gerda potepuha!
Se vama v šolo ne mudi?
Sramujta se lenuha!“

„Jaz zjutrej zgodej se zbudim,
In moram pesem pěti,

Potem med brazde se spustim
Si živež oskerbeti.“

„In vidva zaležuha pa
Tako dolgo ležita,
Namesto da bi v šolo šla,
Pa muhe krog lovita !“

„Otroci, ki ne molijo,
In v šolo kar ne gréjo,
Jim ojstra šiba péla bo ;
Jim kruha dat' ne sméjo.

Za potepene šolarje
Se šiba že namaka,
Ni gerš' ga, kot potepat' se ;
Vse hudo take čaka.

„Le kdor se skerbno rad uči,
In pridno v šolo hodi,
Se lahko vsega veseli,
Ker angel njega vodi.“

8. *Angel varh.*

Po svetu angel hodi,
Ne vidi ga okó,
Pa vender tebe vodi
In var' je te lepò.
V nebesih angel je domà,
Nebeški Oče pošlje ga.

On v vsako hišo pride,
Če tud' zaperta je,

In otrok mu ne vide,
Naj ravno skrije se,
Odene tebe, ko zaspiš,
Odkrije, ko se prebudiš.

Doma, kakor na potu
Je angel varh s teboj;
Za mizo kakor v kotu
Te vidi angel tvoj.
Oh, ne razžali angela,
Kteri tebe tol'ko rad ima!

Tvoj angel te odéva,
Kadar po noči spiš,
Po dnevu te ogreva,
De kašlja ne dobiš;
Če, děte, dobre volje si,
Se angel s tabo veseli.

Pa angel gre k Očetu,
In vse Bogu pové,
Če otrok na tem svetu
Prav priden, dober jé,
Oh, děte! vbogaj prav lepó,
Da angel tebe hvalil bó

9. Žlahne jagode lepih naukov.

*Bar se v mladosti naučiš,
I tim se za starost preskerliš.*

Drag in rahel je čas,
Dražej kakor zlato, in tenčič ko las.

Če dolga sekaš, mora past'
Tud' enkrat naj ti vekčič hrast.

Neobiden ne bo oreča tvoja,
Če si ne hoš samo svôja.

Bridnimu en danes več velja,
Kakor lenuhu jutra dva.

Brezretnost se pousod spotika,
In sramota se za njo pomika.

Raj hitro spat, pa zgodaj vstat'
Čo hočeš biti zdrav in mlad.

Uče, karkoli dobrega veš in znaš,
Lahko pousodi okoli peljus.

Modrost je veselje življenja,
In čednost tolažba terpenja.

Medolnost zmiraj po rankah hodi.
Pa angel nebeski jo vidi.

